

Motion till riksdagen 2009/10:Sf399

av **Birgitta Ohlsson (fp)**

Individualiserad föräldraförsäkring

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en individualiserad föräldraförsäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att föräldrar ska kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att minska antalet år som föräldraledigheten kan tas ut.

Jämställdhet mellan könen

Arbetsmarknaden är långtifrån jämställd i dagens Sverige. Kvinnor tjänar i de flesta yrken mindre än män. I yrken som företagsekonom, personaltjänsteman, säljare, inköpare och mäklare är kvinnors löner (till exempel) under 80 procent av männens enligt SCB och Medlingsinstitutet. Det är även en försvinnande liten andel av de svenska företagsledarna och styrelseledamöterna, inte minst i börsbolagen, som är kvinnor. Dessa skillnader, både i lön och status, uppstår dock inte i ett vakuum. Det är enskilda individers agerande på de olika samhälleliga arenorna, starkt influerade av gammeldags könsroller i vårt manssamhälle, som styr detta. För nytexaminerade är till exempel kvinnolönerna ofta nästan lika höga som männens.

Den stora skillnaden mellan könen uppstår vanligen när barnen kommer. Det är även när barnen kommer som den stora arbetsfördelningen i familjerna förändras. Kvinnan ökar sitt arbete i hemmet och minskar det på arbetsmarknaden. Mannen ökar sitt på arbetsmarknaden och minskar sitt i hemmet. För den som vill se ett mer jämställt samhälle borde därför fokus vara klart. Det är i samband med barnens födelse som något händer. Det privata är politiskt. Därför är det där man bör agera för att samhället ska bli mer jämställt.

Fel! Okänt namn på

För den som önskar sig ett mer jämställt samhälle borde det stå klart att både det obetalda arbetet inom familjen och det betalda på arbetsmarknaden måste fördelas jämt mellan könen. Som vi vet är det idag långt dit. Kvinnor gör ett mycket större arbete i hemmen och män på arbetsmarknaden.

Föräldraförsäkringen och jämställdheten

Sedan män fick rätt till föräldraledighet har det hänt en hel del; inte minst har männens andel av uttagen av föräldraförsäkringen sakta men säkert stigit. Till det har säkert införandet av den första pappamånaden bidragit. Fortfarande är det dock en mycket liten andel av föräldraförsäkringen som tas ut av män; i september 2003 togs till exempel bara 17,8 procent av föräldraledigheten ut av män. År 2007 låg siffran på 21 procent. Föräldraledighet kan tas ut till barnet fyllt åtta år, eller slutat första klass.

Den föräldraledighet som tas ut när barnet är över två år följer ett tydligt säsongsmönster där uttagen är stora på somrar och kring jular. En stor del av den ökning av pappors uttag som skedde efter införandet av den första pappamånaden har följt detta mönster. Det antal år som föräldrar har på sig att ta ut föräldraledighet bör sänkas, både för att pappor i högre utsträckning ska ta verkligt ansvar för hembete och för att det inte är rimligt att föräldraförsäkringspengar i praktiken ska gå till ökad ledighet.

Den internationella forskningen visar att föräldraförsäkringen har olika effekter på kvinnornas inkomster beroende på hur länge de är föräldralediga. Till exempel visar nationalekonomen Christopher J. Ruhm i en studie genomförd på data från flera europeiska länder under perioden 1969–1993 att kortare föräldraledigheter inte har någon effekt på kvinnors löner jämfört med mäns, medan längre har det. Det visar att en förlängning av föräldraförsäkringen riskerar att leda till en än sämre löne- och arbetsmarknad för kvinnor.

En annan slutsats som går att dra är att det som med stor sannolikhet gynnar jämställdheten mest är att bägge föräldrarna tar ut en lika stor andel av föräldraförsäkringen. Att fortsätta den strategi som regeringen har valt att bygga ut med fler pappamånader är behjärtansvärt men kommer inte att lösa några grundläggande maktproblem.

Det innebär bara att mammorna kommer att fortsätta att vara hemma under merparten av tiden, och papporna kommer att fortsätta att exempelvis förlänga sin semester genom att ta ut föräldraledighet. Strategin måste vara en annan. Det måste vara en strategi som syftar till att kvinnor och män tar ett lika stort ansvar för barn och hem. Och det enda förslag som leder till det är en individualisering av föräldraförsäkringen. Alternativt till att individualisera föräldraförsäkringen har det förts fram ett antal andra förslag till hur pappornas uttag av föräldraförsäkringen ska ökas: högre tak i försäkringen och en pappapremie är de senaste förslagen. Dessa förslag, som i sig är väldigt bra i sammanhanget, bygger på tanken att papporna behöver få stimulans till att vara hemma, till exempel sägs det vara den låga ersättningen som gör att papporna inte tar ut fler föräldradagar. Det stämmer inte i verkligheten. Det är

i de familjer där man förlorar mest på att papporna är hemma som det är vanligast att mannen väljer att vara hemma. Därför räcker det inte med dessa förslag.

Även den som anser att en individualiserad föräldraförsäkring är ett för stort ingrepp i familjen borde betänka vad som är alternativet – att ha en föräldraförsäkring som bidrar till en ökad ojämställdhet mellan könen. Självfallet borde statliga system vara utformade så att de gynnar, inte missgynnar, jämställdhet och individers frihet att utvecklas, utan tyngande och cementerande könsroller. Det bör också möjliggöras för föräldrarna att kunna vara hemma samtidigt inom dagens omfång av föräldraledigheten.

En liberalfeministisk politik

En radikal liberal feministisk politik måste vara grundad i individualismen. En individualiserad föräldraförsäkring svarar just mot det kravet, precis som särbeskattning gör det. Inga andra försäkringar i samhället är heller kollektiva. Ju mer välfärdsstaten individualiserats genom åren, desto mer har det gynnat jämställdheten. I en individualiserad liberal politik är det enskilda personer som är utgångspunkten, aldrig något kollektiv, såsom familjen. Det är därför hög tid att öka jämställdheten i Sverige.

Stockholm den 6 oktober 2009

Birgitta Ohlsson (fp)